

Tionde roten, tomt 101

Kvarteret Ljusstöparen

Casper Larsson tegelskrivares gamla tomtområde

Casper Larsson ägde redan 1651 ett tomtområde här vid norra ändan av Torggatan intill Vallen. Han stod i mantalslängderna 1651, 1653 och 1655 i Tjugofjärde roten skriven för ett mantal. Han förekommer ofta i domböckerna och några exempel kan ge en glimt av hans verksamhet.

Göteborgs kämnärsrätt 20.7.1659: Casper Larsson tegelskrivare fordrade *Jacob Kraddepool* på tegel.

Göteborgs kämnärsrätt 20.2.1663: Casper Larsson, fullmäktig av ”samtlige redare i Tegelhofwet” contra 1) *Jöran Rump*, som fordrades på 26 d 20 öre smt för 1900 murstenar, som han erhållit 3.1.1660 2) hustru *Sophia Feif* genom stadsbudet *Börge Amundsson* på 104 d 22 öre för takpannor, som hon erhållit 31.8.1659.

Göteborgs kämnärsrätt 6.9.1665: Casper Larsson vänder sig på sina patroner tegelbrukets arrendatorers vägnar mot *tegelstagaren Johan Gertsson*, som utan lov skulle ha försålt hela och halva tegelstenar. Johan Gertsson hade enligt egen uppgift icke sålt hela tegelstenar, bara grus, till *Christian Plüss*.

Göteborgs kämnärsrätt 27.10.1665: Tyska kyrkans föreståndares fullmäktige Casper Larsson krävde *Jöran Rump* på diakon- och tomtpenningar liksom på kyrkans rättighet för två stolrum av vilka det ena ständigt hade varit hävdad av svarandens hustru och barn. *Jöran Rump* sade sig icke kunna betala det som han icke var skyldig och fick plikta för opposition mot dom.

Enligt resolutionsboken för 18.11.1670 fick Caspar Larsson förebräelse för att ”han hafwer giordt en slätt räkning för Tomtepenningarna, så att den hwarken till gagn eller nöye lender. Skall han för den skuld nöyachtiger räkenskap giöra.”

Göteborgs rådhusrätt 12.12.1667:

Stadsmusikanten Mikael Schultz ”kom med en rannsaking ifrån krigsrätten af denna stadsguarnison uthwisande huru såsom en soldat af Capitainen Peder Anderssons Compagni Jon i Ryssbro wid namn hafwer inför wälbemälte krigsrätt bekent, huruledes han med en annan soldat af samma Compagnie Sewed i Bosgården benämnd hafwer stulit en hoop Lerfft af bemälte Schultz, som efter Schultz angifwande skulle hålla 95 alnar så godt, att een aln wore 24 smt wärd, och huru dhe det sigh emellan hafwer deelat, sampt till hustru Elin, Casper Larssons hustru, Margareta Nilsson och Mestermannen försåldt”. – Casper Larssons hustru svarade, att hon varken förr eller senare hade inlåtit sig på att köpa stulet gods.

Margareta Nilsson nämnes som Casper Larssons hustru t.ex. vid kämnärsrätten den 29.6.1672, då hustru *Karin Olsdotter* beskyllde Casper Larssons hustru Margareta Nilsson för att ha givit henne hugg och slag och blåmärken på vänstra armen efter att Karin enligt Margaretas utsago hade utpekad henne som trollpacka inför *Gudmund Orm*. Denne instämdes också för sina beskyllningar mot Margareta Nilsson för att ha umgått med löveri men infann sig icke varken vid

underrätten eller vid rådhusrätten den 9.12.1672, då han skylldes på att han ämnade resa till öarna för att köpa fisk åt sin herre. Han citerades förgäves en tredje gång den 6.3.1673. Gudmund Orm förklarade då, att han icke ville komparera för stadsrätten, eftersom han lydde under överstens borgrätt.

10.101 nummer 1: Lilla Kvarnbergsgatan längst norrut vid Vallen

Lars Nilsson klädesmakares änka Britta Nilsdotter uppträder så vitt bekant är första gången på denna plats i tomtöreslängden 1715 (skattningslängd nr 65). 1717 hade hon *pigan Ingeborg Nilsdotter*. Där bodde också *båtekarlsänkan Margareta Andersdotter* och *konstapeln Lars Falkenberg*. Britta Nilsdotters hus på Kvarnberget värderades 1722. Bouppteckning efter henne gjordes 6.8.1726, då hon sades efterlämna hus och tomt under Kvarnberget mellan *styckjunkare Lars Björck* i söder och emot vallen i norr, värderad till 166 d smt. Hennes barn var: *Håkan Rudberg*, mästare, *Nils Rudberg*, *Lisken Larsdotter*, (ogift 1726), *Birgitta Larsdotter* Gift med *Jonas Arvidsson Backe* (Deras son, döpt i Gustavi 12.8.1731, fick börsbrev för att bli bagare, se EIIB:36 och Berg II:9–10 s.170).

Gården hade 1730 (tomtl. 1730:108) övertagits av *slaktaren Anders Olsson Hägg*, som fick burskap 28.6.1729. Mäster Anders Häggs gård på Kvarnbergsgatan mellan styckjunkaren sal. Lars Björck i söder och emot vallen å norra sidan under Kvarnberget såldes 1733 till *mästaren av filt-makareämbetet Johan Schram* för 220 d smt och 12 alnar filt. När slaktaren Anders Häggs första hustru *Maria Beck* avled (bou 1736:191) ägde han hus och gård på Vallgatan, värd 1 000 d smt, samt omyndiga sönerna *Johannes och Olof*. Ytterligare två äktenskap hann han med: Andra hustrun var *Anna Greta Norling*, född 1723, dotter till *bagare John Norling* och hans hustru *Gunilla*, som var död 1741. Hans tredje hustru var *Anna Palmborg*, född 1712, död 1775. Anders Hägg var död i oktober 1743 och Anna Palmborg gifte om sig först med *slaktare Paul Rabe* (bou 1750) och sedan med *slaktareålderman Johan Eichler* f. 1722, död 1785 (se Berg II:5–6, 215, II:7–8, 382 och II:9–10, 8).

Den 10.7.1734 erkände sig (*saltmätaren*) *Anders Larsson* vara skyldig 220 d smt till *kommissarie Erik Nissen* för det hus och gård på Kvarnbergsgatan, som filtmakaren mäster Johan Schram innehåft. Detta noteras den 11.6.1740 i samband med skuldfordran. Saltmätaren bor 1740 kvar hos den nye ägaren *enrollerade båtsmannen Torsten Olofsson*, som anges vara i kronans tjänst och fattig. Torsten Olofsson ägde gården ännu vid den stora branden 1758. I en handling 1744 (EIIB:32,1.9.1744) klagade han över inkvarteringen. Han sade sig bebo ”en liten hytta vid Väderkvarnen” och där måste han trots sina svaga villkor inkvartera ”en gifter karl med hustru och barn.” En ogift karl skulle vara dryg nog att förse med allt vad inkvarteringsförordningen påbörjade stadens invånare.

Torsten Olofsson ägde vid bouppteckningen efter sin första hustru *Britta Jönsdotter*, död vid pingsttiden 1751 (syster till bl.a. *bonden Jöns Jönsson i Stålered*, Lerum) bl.a. ett litet hus vid Vallen på Larmgatan hörande till Lilla Kvarnbergsgatan. Den bestod av en stuga med vind över och var med tillhörande fjärdedels tomt värd 125 d smt. Bouppteckningen efter Torsten Olofssons andra hustru *Anna Larsdotter* företogs 27.9.1753. Tredje hustrun *Ingeborg Svensdotter* efterlevde Torsten Olofsson enligt bouppteckningen 10.9.1759, då den avbrunna tomten värderades till 30 d smt.

1760 kallades tomten tillsammans med fyra andra intilliggande ”Konduktören Johan A Carlbergs ödetomt”. 1765 tillhörde den ”Några av Stadens Borgerskap” och betecknas 1770 som ”Loflige

Borgerskapets baraquehus” (byggt på ett komplex av 9 tomter), som bosatt i Barackhuset nämnes 1786 *Magnus Hare*.

Den 19.12.1791 utbjöds för 6000 rdr specie på begäran av samtliga aktieägares i stadens s.k. Baraquebyggnad denna byggnad bestående av stenhuset i hörnet av Torg- och Klädespressaregatorna med därtill hörande uthus samt stenhuset åt vallen, innehållande 16 rum, inrättade till Soldat-Baraque. Sysslomän vid barackhuset var *grosshandlare Fr. Damm, handelsman Lorentz Jenssen* och *kamrer F. R. Bauer*.

Den gången inahierades auktionen men den 30.4.1792 inropade *boktryckaren Samuel Norberg* barackhuset för 5460 rdr specie. En utförlig lista över förbättringar utförda av *kontrollör Walcke* lämnades samtidigt.

10.101 nummer 2: Daniel trumslagares tomt

Casper Larsson förklarade den 9.4.1695 (Gbg stadsarkiv AIIbb:3, inprot. 3.6.1724), att han till *båtskepparen Anders Olsson Snapp* hade försålt den halva ödetomten på Torggatan ”allra nordast” emot vallen emellan *soldaten Niclas Allo* å norra sidan och *båtekarlen Sven I Kiärns* å södra sidan för 201 d smt. Men den andra övre delen av tomten, som låg mittföre *Tore stadstjänares* (10.97), skänkte han sin dotter *Maria Caspersdotter* och hon och hennes man sålde den till *Daniel Trumslagare*. Handlingen undertecknas av *Lars Ambjörnsson* och *Engelbrekt Björnsson* som vittnen.

Enligt tomtöreslängden 1717 var *styckjunkaren Lars Björck* granne till klädesmakare *Lars Nilsons* änka och konstapeln *Ingemar Lindberg*. Där bodde också *soldatänkan Karin Håkansdotter*. Den 6.5.1724 förklarade sig *Lars Björck* vara skyldig sin svåger *Christopher Nilsson* i Grolanda 60 d smt bl.a. för ett par oxar. Han pantsatte hus och gård på Gamla Kvarnberget och Lilla Kvarnebergsgatan och lämnade svågern sin antecessor eller förmans fastebrev. *Ingeborg Olofsdotter* skrev den 14.3.1730 att hon (av samma långivare) hade erhållit ytterligare 20 d smt till sin mans begravning.

Styckjunkare *Lars Biörks* änka omtalas i tomtöreslängden 1732. 1733 hade hon i denna längd efterföljts av *båtekarlen Sven Svensson*, vilken 1735 tillsammans med sin hustru *Johanna Andersdotter* sålde gården på Kvarnebergsgatan till *hökaren Olof Nordahl* (burskap 4.12.1733). Borgaren *Olof Nordahls* hus och gård på Kvarnebergsgatan uppbjöds den 30.8.1736 för 72 d 13½ öre smt resterande köpeskilling och 2 d 12 öre smt expenser, som kämnärsrätten ålagt honom att betala till *båtekarlen Sven Svenssons* änka *Johanna Andersdotter* samt *regementsväbeln Gilius Tillman*

Gården värderades 1737 och hade 1740 övertagits av enrollerade *båtsmannen Anders Lerum*, kommenderad 1741. 1744 inköptes gården av *Erik Mellgren*, som redan den 3.6.1740 på offentlig auktion hade inropat *båtekarlen Oluf Anderssons* halva hus och gård på Kvarnebergsgatan (10.32) men det köpet överklagades av *båtekarlen Olof Håkansson*, som tidigare hade varit ägare av gården. *Erik Mellgren* förklarade i en skrivelse 1746 (EIIb:41, 5.9. och 29.12.1746), att han hade tjänat *färgaren och manufakturisten Abraham Dahlgren* i 12½ års tid och sedan förestått pressningen hos dennes änka *Catarina Delffendahl* i 4½ års tid. Nu hade han för att försörja sig och de sina antagit framlidne *stadsfiskaren Bengt Skaras* änka *Karins* hela fiskevad för att svara för halvparten. *Erik Mellgren* hade brodern tullförvaltaren vid Stora Sjötullen *Anders Mellgren*, som i ett brev från Marstrand 1747 (EIIb:42) begärde inteckning i *Erik Mellgrens* egendom, eftersom han hade lånat honom 150 d smt till husköpet. Men det fanns fler fordringsägare: *Hattma-*

karemästare Andreas Söderberg hade som förmyndare den 1.10.1744 till Erik Mellgren överlämnat 100 d smt av + *packhuskarlen Nils Ekequists* hustru *Margareta Andersdotters* barns arv (EIIb:42, 15.12.1746, 28.2.1747). Nu hade den olyckliga branden förtärt borgaren Mellgrens gård på Kvarnebergsgatan vid vallen. Slutet blev konkurs den 4.1.1747 (konkurshandl. 1744, 1745–47). Den fasta egendomen angavs vara en avbränd ödetomt belägen på Kvarnebergsgatan mellan *tullbetjänten Waldin* å södra och *skeppstimmermannen Torsten Olofson* å norra sidan, som enligt mättningsattesten höll i längden 19 alnar och 21 tum samt i bredden 16 alnar. Den var lagligen värderad till 65 d smt. Den inropades för 40 d 16 öre smt av *hustimmerman Nils Andersson*.

Tomten betecknas 1750 som ödetomt tillhörande grannen i söder *besökaren Olof Waldin*. Den delade sedan historia med tomten norr härom.

10.101 nummer 3 Ingemar Lindbergs gård (1720:112)

Artillerikonstapeln Ingemar Lindberg, död 15.5.1722, uppträder första gången i tomtöreslängden omkring 1710. Han var gift *Elin Carlsdotter*. Hos honom bodde 1717 *Sven Ollenberg* tillhörande amiralitetet. Ingemar Lindbergs son *Andris Lindberg* avled 1725 på resa till Svenska Västindien och begravdes på S:t Thomas. Döttrarna hette *Ingrid och Britta*. 1730 var gården skriven på *amiralitetskonstapeln Håkan Burman*. Den 7.3.1732 sålde H. J. Burman och *Britta Lindberg* till *visitören vid Lilla Tullen Olof Svensson* en gård bestående av en fjärdedels tomt belägen på Kvarnebergsgatan mellan *Måns Svensson* å södra och *styckjunkaren Björks änkas gård* å norra sidan med över – och underrum samt inrede och allt nagelfast för 220 d smt.

Bouppteckning efter lanttullbesökaren *Olof Svensson* företogs 1.8.1739. Han sades äga ett litet hus med en fjärdedels tomt på Kvarnebergsgatan värderat till 125 d smt. Hos hans fattiga *änka Gunilla Holst* bodde 1740–42 lanttullbesökaren *Olof Waldin*, som har övertagit gården 1745 men som fick uppleva att gården avbrändes. Även denna tomt ägdes 1760 av konduktören *Joh. Adam Carlberg*.

10.101 nummer 4 Anders lådmakares änka (1720:114)

Anders lådmakares änka omtalas 1715–20. Hos henne bodde 1717 *Malena Andersdotter*.

1723 har hon ersatts av *konstapeln Anders Lundgrens änka*. Hos henne bodde nyborgaren *snickaren Olof Wennerberg* 1725.

Tomtöreslängden betalas 1730–45 av *artillerilådmakaren Anders Storm*. Tomten var 1750 obebyggd och ägdes av grannen *brandvaktkarlen Per Christensson*.

10.101 nummer 5 Erik Heigds tomt.

Artillerikonstapeln Erik Heigd (Haid, Heyd etc) betalade den 12.2.1683 huseköpspenning med 3 d och 24 öre smt och lät samtidigt första gången lagbjuda sin gård på Kvarnberget, som han för 120 rdr köpt av *Bengt Larsson*. Lagbjudningen klandrades av *timmermannen Anders Svensson*, som hävdade, att den tomt, som Erik Heigd köpt, skulle bestå av två hela tomter, varav Anders Svensson redan förut hade köpt en halv tomt, som han hade bebyggt. Han återopade sin naborätt. Bengt Larsson sade sig ha köpt tomten som en enda av *Franz von Akern*. Enligt honom hade Anders Svensson varken skötnings- eller fastebrev på sin halva och hade endast betalt 17 rdr för den. Rätten ansåg, att Anders Svensson blott innehade en fjärdedels tomt. Heigd fick behålla sin tomt och dessutom rätt att inlösa Anders Svenssons.

Den Bengt Larsson, som omtalas, kan vara en "Bengt båtekarl" som i bakugnslängderna blott nämnes som den hos vilken en *Ingrid Larsdotter* var bosatt 1674–79. En *Lars Eriksson* omtalas 1669–70 på samma ställe och Frans von Akern anges i Gustavi tomtöreslängd äga en halv tomt här 1670–73. Anders Svensson fortifikationsssnickare anges bosatt här 1673–81 och äga en halv tomt (källa M1676).

Konstapeln Erik Heigd gjorde omgiven av goda vänner och grannar på sjukbädden den 18.1.1704 sin olydiga dotter *Britta Erikdotter* arvlös beträffande fädernet. Hon var förlovad med en *murgesäll Tore Hansson*. Britta hade kallat sin far en gammal skälm och icke velat mottaga sitt arv efter sin mor *Ingeborg Mårtensdotter*, som nu hade varit död i 13 års tid. Erik Heigd omtalas ännu i 1710 års tomtöreslängd. Hans änka *Ingrid Jonsdotter* står för gården ännu 1725. Hos henne bodde 1715 *smeden Lars Lönholm*, 1720 *båtekarlen Matthis Moor* och 1725 lådmakaren Anders Storm. 1717 bodde i Erik Heigds hus en hel hop folk: *fältväbeln Erik Hultberg* (Hellberg?) med sin hustru *Johanna Kolja*, *Johan Stolt*, *avskedade soldaten Hans Wällmoge* med sin hustru *Ingrid Olsdotter* samt *klädesmakaregesällen Daniel Hopman* med sin hustru *Elin*, båda sjuka och fattiga.

På auktion försåldes den 13 sept.1726 framlidne Erik Heigds hus och gård på Kvarnbergsgatan för 310 d smt till *Oluf Svensson saltmätarens änka*. Hon hette enligt en bouppteckning efter en granne *Anna Jönsdotter* (Se också rote 7, kv. Gamla Tullen). Hon kallas 1731 "gammal och utlevad" men var innehavare av den avbrända ödetomten 1750. Den tillhörde 1755 *skraddaren Widing* och 1760 *J. Ad. Carlberg*.

10.101 nummer 6 och 7: Saltmålares och soldatens sammanbyggda gårdar

Om man letar sig bakåt i gårdarnas historia hittar man en *Tore soldat*, omtalad i Gustavi tomtöreslängd 1670–73, efterträdd av sin änka 1674–81 som ägare av en halv tomt. På samma plats i bakugnslängderna hittar man en *Anna i Kvillebäck* 1676, *Hans Profoss* 1681 och *Anders murmästare* 1676–79. Detta talar för att det var denna gård som övertogs av *Sven Gustavsson murmästare*, som omtalas i bakugnslängden 1681.

Denna gårds historia de närmaste åren efter *Sven Gustavssons* död är ovanligt väldokumenterad. Bland ägarna till "ovissa tomter under Kvarnberget" 1696 fanns "Olof Saltmålare": i dito *Olof Pehrsson*. Den senare var en soldat, som 1703 kallas *Olof Persson Falk* (men senare möjligen *Starck*. Jfr nedan fiskaren *Oluf Persson Starck*).

Enligt kämnärsrättens protokoll den 29.4.1696 hade *Olof Svensson saltmålare och Lars Björk* råkat i strid om ett gårdeköp på Kvarnbergsgatan. Båda ansåg sig vara prefererade. Säljare var *Sven Gustavssons änka Johanna Andersdotter*. Den 6 maj samma år vittnade *Erik Andersson* och *Lars Svensson* om att murmästare *Sven Gustavsson* på sin sotesäng med handsträckning i deras närvaro hade lovat *Olof Svensson* att i den händelse gården skulle komma att försäljas så skulle han, som i över två år varit hyresgäst i gården vara närmast att få köpa den. *Olof Svensson* vann målet trots att *Lars Björk* ansåg sig ha företrädesrättighet genom att ha lagt ett högre bud. Änkan ville behålla gården men "köp bör bestå och icke återgå". *Olof Svensson* ålades att betala de 100 rdr som *Lars Björk* hade erbjudit. *Lars Björk* skulle betala expenserna och söka änkan för dessa.

I en skrivelse till magistraten 1697 (EIIa:13.juni 1697) berättar *Olof Svensson saltmätare*, som hade fått burskap 18.4.1692, om denna strid med artillerikarlen *Lars Björk*, som ville köpa den lilla gården på Kvarnbergsgatan ("undan mig"). Nu bodde det en soldat *Olof Pedersson* på halva tomten, som likaså hade köpt sina hus av samma säljare. *Olof Pederssons* och *Olof Svenssons* hus

låg under ett tak, mellangaveln och dess vägg nedanför taket hörde dem lika till. När Olof saltmålare låg i aktion med Lars Björk om gården sade Olof Svensson till soldaten: ”Kan hända om jag vinner gården, törra I kommen sedan och göra inkast på mig. Då säger han, dhet bewara mig gudh före, iag hafwer huus nog”. Olof Saltmålare var fattig, hade hustru och barn men soldaten var ”riker kommen”. Soldaten ville trots allt nu nadra husen, riva och göra sina hus högre.

Man får en uppfattning om hur ”soldaten Olof Persson boende på Väderkvarnsberget” hade blivit ”riker kommen” av en magistratssupplik 1697 (EIIa:13, 195) där det berättas om hur han hittills hade utfyllt sin kassa genom att sälja bröd i en liten bod på torget. Ibland hade han haft ett litet stycke ”sogell” (sovel) att sälja, som han tillhandlat sig av stadens invånare. Nu hade han förbjudits att sälja annat än själva brödet. Han anförde, att han betalade både tomtöre, brandvaktspengar och annat och därför borde få behålla sina gamla rättigheter.

Samarbetsvårigheterna mellan saltmålaren och soldaten fortsatte. Tio år senare (EIIa:13, 12.7.1707) vittnade *Anders Svensson Holmer* och *timmermannen Olof Guldbrandsson* om den uppvuxna stridigheten mellan saltmålaren och soldaten. Deras hus var tätt sammanbyggda med varandra. Soldatens bestod av fyra knutar och saltmålaren endast av två i det att han använde sig av soldatens vägg till sin fjärde. ”Nu var soldaten Olof Pehrsson sinnader att villia förbättra sitt hus och göra en nattstugu men saltmålaren förmenade sig då lida skada på sitt hus. Olof Pehrsson lovade i överflöd att vilja hålla Olof Svensson skadeslös och laga så att det blev bättre och icke värre, varför det tycks som om saltmålaren icke hade ringaste orsak att förvägra soldaten att fullborda sitt uppåt.”

Soldaten Olof Pehrsson förefaller att vara identisk med *fiskaren Olof Pehrsson Starck*, som 1717 anges ha hustrun *Ingeborg Haraldsdotter*. Där bor också *murgesällen Anders Andersson* och hans *hustru Anna Andersdotter*, vilka klassas som fattiga. Olof Pehrsson fiskare anges vara sjuk 1720.

Murgesällen Anders Andersson har övertagit gården 1725 och är ”utfattig” 1732. Hos honom bor 1730 *fällberedaren Petter Wessman* och 1733 dennes änka. Murgesällen kallas *Anders Kock* och fattig och sjuk 1740, då han sålde gården till *stadstrumslagaren Sven Lilja*.

Bouppteckning efter Liljas avlidna hustru *Margareta Berendtsdotter* företogs 5.9.1744. Han ägde då ”ett litet hus bestående av stuga och nattstuga samt ett litet bryggghus på Kvarnbergsgatan mellan visitören Hallenlöfs änka och saltmätareänkan Anna Jönsdotter”, inköpt 30.9.1740 för 140 d smt, sedermera något reparerat och värt 150 daler.

Lilja ägde gården 1745 men saltmätareänkan i granngården hade övertagit ödetomten 1750. Hennes båda tomter tillhörde 1755 skraddaren Widing.

Nu återgår vi till Olof Svensson saltmålare, som 1709 berättade (EIIa:21, 2.9.1709), att han hade varit sjuk en längre tid. Han ville få rättighet att i sitt ämbete insätta en dräng i sitt ställe, varigenom han och hans familj kunde ha sitt uppehälle. *Lars Svensson saltmålare* skrev, att ingen av hans ämbetskamrater hade några invändningar däremot.

I 1712 års tomtöreslängd uppträder Olof Saltmätarens änka (*Annika Jönsdotter*) och dess måg *Anders (Svensson) saltmätare*, som 1724 övertog gården, omedelbart före ”Olof Pehrsson, förlovad soldat”. 1717 berättas Anders Svensson saltmätaredrängs hustru heta *Margareta Olsdotter*. Hon var född 1692 och nämnes som änka 1730. Arvskifte efter saltmätaren Anders Svensson ägde rum 10.2.1732. Han efterlämnade barnen *Jacob, Jonas och Anna Maria* (Se Berg II:5–6, s. 37)

Margareta Olsdotter gifte om sig med sjötullsbesökaren Anders Hallenlöf, som från ett tidigare gifte hade styvsonen *uppbördsman Olof Schånberg*. Margareta Olsdotter efterlevde också Hallen-

löf (bou 30.8.1743). Hallenlöf står för saltmätaren Anders Svenssons gamla gård i tomtöreslängden 1733 och ägde enligt bouppteckningen ett litet hus med $\frac{3}{4}$ tomt på Kvarnberget, värt 180 d smt. En honom tillhörig gård i Halmstad var såld för 170 d smt. i 1755 års tomtöreslängd nämnes besökaren Hallenlöfs änkas ödetomt.

10.101 nummer 8 och 9.

Margareta Henriksdotter och hennes svåger *båtekarlen Sven Andersson i Kiärr* ingick enligt Göteborgs RR den 26.9.1695 förlikning om den gård (om en halv tomt) som deras sal. fader och svärfader timmermannen *Mäster Henrik Arendtsson [kronotimmerman]* hade ägt på Väderkvarnsberget (enligt Gustavi tomtöreslängd och bakugnslängderna 1670–81). *Margareta Henriksdotter* avflyttade mot ersättning. Det intygades den 26.4.1696, att *båtekarlen Sven Anderssons* gård på Larmgatan vid Väderkvarnsberget var ograverad. Uppenbarligen skedde detta inför en pantsättning i banken. När lånet inte betalades i laga tid höll Bankokontoret auktion på gården den 20.3.1700, då den inköptes av *handelsmannen David Kinnaird*. Han sålde i sin tur den 24.7.1701 till *konstapeln av artilleriet Christopher Meissner* sitt halva hus och gård på Torggatan beläget ”näst intill Anders Snaps änka och förut tillhörande båtekarlen Sven i Kärr”.

1705 och några år framåt delar *Christopher Meissner* gården med *konstapeln Lars Wijding* och 1710 med *Olof Fiskare*. 1712 omtalas *konstapeln Anders Blomberg* i tomtöreslängden. Han säges samma år som *Meissner* tillhandlade sig gården blivit gift med *Sven i Kiärrs dotter Kerstin* men tycks i början endast ha varit hyresman och försvinner snart. 1717 omtalas *Christopher Meissners* hustru *Anna Börgesdotter*.

Christoffer Meissner behöll gården ännu 1726. Den ägdes 1727 av hans änka och 1728–44 av *friskräddaremästare Casper Meissner*. 1732 var *stadstimmerman Håkan Dahlbo* inneboende. 1742 hade han *lönedrängen Johannes Wahlström*. 1745 var *Casper Meissner* bosatt 10.23.

Brandvaktskarlen Sven Svensson och hans hustru *Kerstin Staff* lånade 8.6.1744 300 d smt av *kommisarie Joh. G. Selle* för att köpa gård på Torggatan mitt för Måns i Kärrs gård mellan *Lars Palmgren* i söder och timmermannen *Jöns Wetterquist* i norr och emot vallen med $\frac{1}{4}$ dels tomt. De var innehavare 1745–51. 1755 omtalas *brandvaktskarlen Sven Svenssons* ödetomt.

I en skrivelse till magistraten 1720 (EIIa:32, 21.3.1720) klagade *Sven I Kiärrs son båtekarlen Måns Svensson* över att hans föräldragård under hans och hans systers omyndiga år hade kommit ur börd och i oskylda händer. Gården, som deras föräldrar hade varit ägare till, var belägen på Kvarnberget mellan *Anders Snaps* hus och gård å norra och *Erik Heigds* gård å södra sidan. De oskylda, som hade övertagit gården var tvenne artillerikarlar *Lars Wijding* och *Christopher Meissner*. Den halva del, som *Lars Wijding* hade bebott hade *Måns Svenssons syster Kerstin Svendsdotter* fått lösa till sig men *Christoffer Meissner* ville inte låta bekväma sig att avstå den andra halva delen. *Måns Svensson* begärde magistratens hjälp att få inlösa föräldragården för $67\frac{1}{2}$ d smt.

Sergeanten vid artilleriet i Göteborg *Christoffer Meissner* svarade, att *Måns Svenssons* fader ännu var i livet. Gården bestod i en halv gård på halv tomt och utgjorde endast en fjärdedel. Varken *Måns* syster *Måns* själv eller fadern hade under de gångna tjugo åren klandrat försäljningen. *Meissner* hade sökt att konservera gården genom årliga reparationer. När den hade utauktionerats 1701 hade den varit så förfallen, att den blott hade värderats till 45 rdr kurant. Fadern hade sedan tillsammans med sonen *Måns Svensson* köpt *Amund Fiskares gård* på Kronhusgatan, som de nu

bebodde. Systemen Kerstin hade med sin andre man *båtsman Skata* av Lars Wijdings änka köpt halva gården, vilken hon nu efter mannens död var oförmögen att underhålla.

Uppgifterna om Kerstin Svendsdotters äktenskap förefalla förvirrande. Enligt Meissner skulle hennes andre man vara båtsman Skata. Om hon var gift med konstapel Blomberg, så hann hon med ett fjärde äktenskap, ty det förefaller som om hon skulle vara identisk med *Anders Joensson Otrills* hustru, som 1717 säges heta Kerstin Svendsdotter. Anders Otrill uppträder i detta läge första gången 1715. Det sägs om honom i 1725 års tomtöreslängd, att han var enrollerad och brukade fiska. Den 4.10.1726 pantsatte Anders Otrill sitt på lilla Kvarnebergsgatan belägna hus och gård till fältväbeln Lindstedt för lån av 30 d smt i kopparplåtar.

Svågern Måns Svensson i Kärr nämnes som ägare 1730–37, hans änka 1740–45. 1750–55 tillhörde tomten *brandvaktskarlen Pehr Christensson*. Han begärde att få bli hökare och berättade i sin ansökan (1756? EIIb:87?, datum ej noterat), att han hade varit dräng i sju år och timmerman i tre under vilken tid han hade gift sig med en järndragareänka och därigenom blivit ägare till hus och gård. Nu tjänade han på åttonde året vid stadens brandvaktskår. Borgerskapets äldste avstyrkte hans ansökan under motivering att det redan fanns för många hökare i staden. Om det bleve för många hökare skulle ”stadens invånare i synnerhet de fattige och mindre förmögne lida mycket tvång i det allehanda matvaror skulle bliva dem undanköpte och till högt pris uppstegrade”.

Gården ägdes 1760 av *konduktören J. Ad. Carlberg*.